

Halsnæs filosoferer...over

MAGT

Frederiksværk Bibliotek
12. Marts 2019
Thomas Ryan Jensen
www.halsnæsfilosoferer.dk

1

Formål og form

Formål

- At vi hver især får filosoferet over hvordan vi forstår magt
  - herunder hvilken betydning denne forståelse har for vores liv
  - med henblik på at bekræfte, skærpe, opdatere, udvide, nuancere, revidere eller forkaste vores forståelse
- Undervejs i aftenen at møde andre mennesker, man kan blive klogere og/eller gladere af.
- Og går lidt mere afklaret, inspireret, handlekraftig og livsmodig herfra

Form

- Samtaler i mindre grupper
- Dialoger i plenum
- Oplæg fra mig, støttet af powerpoints
- Pause midtvejs, slut 21.30
- Min magt

2

Retningslinjer for scholé

Vi skal tale nysgerrigt sammen om noget væsentligt

Vi spørger for at blive klogere

Vi skal ikke blive enige

Vi skal ikke beslutte noget

Vi har ikke travlt

3

Samtale omkring bordene to minutter til hver

- Hvad er det ved magt, der for mig er så væsentligt, spændende, irriterende eller lignende, at jeg har valgt at bruge min tirsdag aften på at filosofere over det sammen med andre?
- Hvad håber jeg at få ud af det?
- PS: Husk at nå alle

4

Mulige (filosofiske) spørgsmål i relation til magt...

- Hvad er magt?
- Hvad er god magt?
- Kan magt være smukt?
- Findes der forskellige former for magt?
- Hvor kommer magt fra?
- Hvad er magt i familie med?
- Hvad er i min magt – og hvad er ikke i min magt?
- Hvad er forholdet mellem magt og ressourcer?
- Er magt et 0-sums spil?
- Hvilken magt har jeg?
- Hvordan viser magt sig i mit liv?
- Hvis magtbegrebet havde en stemme, hvad ville det så sige?
- Andre?

5

Hvad er magt? - en foreløbig leksikal definition

En person eller en samfundsmæssig institutions evne til at sætte sin vilje igennem eller nå sine mål ved at kontrollere, påtvinge, manipulere, overtale eller på anden måde øve indflydelse på andres adfærd, uanset om det sker frivilligt eller ej.

EU's konkurrencekommissær og Apple

6

Hvilke former for magt findes der?

- seks mulige dimensioner af magt

1. Direkte magt
2. Indirekte magt
3. Bevidsthedskontrollerende magt
4. Institutionel magt
5. Relationel magt
6. Eksistentiel magt

7

1. Direkte magt

- Magt er noget, som A har over B, hvis A kan få B til at gøre noget, som B ellers ikke ville have gjort (Robert Dahl, amerikansk politolog)
- Magt udøves i en beslutningsarena og i beslutningsproces – en tid og et sted.
- Bygger ofte på aktørernes asymmetriske styrkeforhold

Malthe Engelsted: Hos inspektøren

8

2. Indirekte magt – filtermagt

- magt over hvad der kommer til beslutning – og hvad der sker med trufne beslutninger

Filter 1: Sikre der ikke træffes beslutning – eller kun træffes beslutning om ufarlige ting

- *Det kan vi ikke træffe beslutning om – det er ikke os, vi har ikke tid, det er ikke vigtigt*

Filter 2: Forhindre at beslutninger bliver gennemført

- *Det var en uklar beslutning, som vi ikke kunne handle på*
- *Ja, ja, men jeg har haft så travlt og vi besluttede jo også... ..*

9

3. Bevidsthedskontrollerende magt

- A udøver magt over B ved at påvirke Bs interesseopfattelse, så den bliver i overensstemmelse med As interesse
- Magt er at udvikle sprog, distinktioner, begreber, mening, succeskriterier, normer m.m. som individer optager i sig og leder og overvåger sig selv efter (governmentality)
- Vi er spundet ind i et net af magt, som vi aldrig kan blive fuldt bevidste om.
- Børneopdragelse, reklamer, medier osv.

10

4. Institutionel magt

- Magt indlejret i de institutionelle rammer og roller vi lever inden for
- F.eks. i familien, skolen, arbejdet, kirken, foreningen - samt lokale, nationale, internationale politiske og økonomiske systemer.
- ”den magt som ligger i en ureflekteret accept af samfundsskabte rammer og dermed forbundne rutiner, vaner og normer (...) indebærer at der ikke sættes afgørende spørgsmålstejn ved den opfattelse af virkeligheden, som disse samfundsmæssige strukturtræk har været med til at skabe og er udtryk for”.

Christensen & Daugaard

11

5. Relationel magt

- magt sker hele tiden i mellem os og kan ikke kontrolleres

- Magt kan ikke besiddes og har ikke noget centrum
- Magt er ikke positiv eller negativ – den er produktiv fordi den skaber identitet, virkelighedsopfattelser og handlemuligheder
- Magt udøves både nede fra og oppe fra – og alle mulige andre veje.
- Diskurser (sprog) er magtens omdrejningspunkt og kan ikke kontrolleres af enkelte aktører.
- Magt og modmagt udvikles i sociale relationer og vil altid være en del af vores liv

Michel Foucault, fransk filosof, 1926-1984

12

6. Eksistentiel magt

At tage sin frihed og sit ansvar på sig, at magte sit liv. At være et selvstændigt, autonomt (selvlovgivende) menneske, at "blive herre i eget hus":

Oplysning er menneskets udgang af dets selvforskyldte umyndighed. Umyndighed er manglende formåen til at bruge sin forstand uden en andens ledelse.

Selvforskyldt er denne umyndighed, når årsagen ikke skyldes en mangel ved forstanden, men ved manglende beslutsomhed og mod til at klare sig uden en andens ledelse. Sapere aude! Hav mod til at bruge din egen forstand! er altså oplysningens valgsprog.

Immanuel Kant, tysk filosof, 1720-1805 : *Hvad er oplysning?*

13

Antikkens magt-spørgsmål

- Hvad står i min magt - og hvad står ikke i min magt?
- Stop, tænk og tal sammen i grupper af 2-3
- Siden taler vi om det fælles

"It sort of makes you stop and think, doesn't it?"

14

Hvornår er magt legitim?

Lederens mulighed for at skabe legitimitet ligger ikke kun i den gestus, at han åbent vedkender sig magten. Den ligger også i hans mulighed for og evne til at begrunde denne magt i noget uden for sig selv. Lederen må kunne gøre rede for, hvorfor han har valgt magten. Og denne redegørelse må altid være andet og mere end personlige motiver. Magten må være valgt for nogen eller nogets skyld.

Ole Fogh Kirkeby, professor i ledelsesfilosofi, CBS

15

God magt i mit liv – 7 minutter til hver

Person 1

Find og fortæl om en begivenhed eller sammenhæng i dit eget liv, hvor du oplevede "god magt". Det kan være en magt du selv udøvede, eller som du oplevede andre udøve (ikk' i fjernsynet).

- Hvad skete der konkret?
- Hvorfor var netop denne magt god?
- Hvad siger det om god magt i det hele taget – for dig?

Person 2

- **Genfortælling** af noget udvalgt: Hvad har du især lagt mærke til, at Person 1 har sagt – det du har hørt som særlig vigtigt?
- **Genklang**: Hvordan vækker det Person 1 har sagt genklang i dit eget liv?
- **Geninterview**: Afslut med at spørge Person 1 hvordan det var at høre den genklang, som han/hun vakte?
- **Slutsamtale**: Kort refleksion om hvad I blev klogere på m.m. – herefter bytter I

16

Tak for i aften!

PS: Hvad tænker du nu om magt – og magtens rolle i dit liv?